

ASIA

Käräjätuomarin epäilty virkarikos

ASIAN VIREILLETULO

Helsingin hovioikeus on kirjeellään 20.4.2011 saattanut hovioikeusasetuksen 23 §:n 2 momentin mukaisesti oikeuskanslerin tietoon, että hovioikeuden 1. - 2.12.2010 Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen tekemän tarkastuksen yhteydessä oli havaittu, että käräjätuomari A:lla oli ollut ratkaisematta paljon vanhoja asioita, joista osa oli ollut vireillä poikkeuksellisen pitkään.

Hovioikeuden toimittamasta aineistosta ilmeni myös, että eräiden A:n jo ratkaisemien asioiden käsittely oli kestänyt huomattavan pitkään. Aineistosta ilmeni lisäksi, että A:lta oli vuonna 2010 siirretty toiselle tuomarille useita vanhoja asioita. Lisäksi A:n eräässä rikosasiassa marraskuussa 2006 antamaa tuomiota ei ollut vapautettu Oikeusrekisterikeskuksen kuukausittain antamista asiaa koskevista ilmoituksista huolimatta.

TAUSTAA

A on hoitanut käräjätuomarin virkaa käsillä olevan asiakokonaisuuden tapahtuma-aikana Loviisan käräjäoikeudessa, 1.10.2008 lukien Porvoon käräjäoikeudessa Porvoon ja Loviisan käräjäoikeuksien yhdistyttyä sekä 1.1.2010 lukien perustetussa Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Ennen Porvoon ja Loviisan käräjäoikeuksien yhdistymistä A toimi Loviisan käräjäoikeuden määräaikaisena laamannina käräjäoikeuden silloisen laamannin jäätyä eläkkeelle 31.7.2006.

ESITUTKINTA

Keskusrikospoliisi on 7.6.2011 tekemästani pyynnöstä toimittanut esitutkinnan, jossa A:ta on kuultu rikoksesta epäiltynä. Esitutkintapöytäkirja 2400/R/204/11 on valmistunut 25.1.2012. A:n avustajan pyynnöstä keskusrikospoliisi on toimittanut lisätutkinnan, jonka lisätutkintapöytäkirja 2400/R/204/11/Li 1 on valmistunut 7.5.2012. Keskusrikospoliisi on vielä toimittanut 22.5.2012 tekemästani pyynnöstä lisätutkinnan, jonka pöytäkirja 2400/R/204/11/Li 2 on valmistunut 5.6.2012.

RATKAISU

1. Käräjätuomari A:n menettely

1.1 Menettely suoritettuna esitutkinnan perusteella

Suoritettuna esitutkinnan perusteella on A:lla käsiteltävinä olleissa asioissa ollut seuraavat viivästykset.

A:lla käsiteltävänä olleet, tutkintapyynnön tekemisen ajankohtana vireillä olleet asiat:

1-3) Käräjäoikeudessa 25.11.1999 vireille tullut konkurssiasia K 99/1000809 sekä käräjäoikeudessa 14.4. ja 17.5.2000 vireille tulleet konkurssiasiat K 00/1000282 ja K 00/1000379 (viimeksi mainitun asian arkistopäiväkirjan mukaan konkurssihakemus oli jätetty alun perin Porvoon käräjäoikeuteen maaliskuussa 1998, mutta se oli siirretty Loviisan käräjäoikeuteen toukokuussa 2000), jotka asiakirjojen mukaan on 12.8.2011 siirretty A:lta toisen tuomarin käsiteltäväksi. Ensimmäinen asia on arkistopäiväkirjan mukaan jaettu vireilletulon jälkeen kahteen kertaan käsittelijälle. Näistä myöhempi merkintä ”jaettu” on päivätty 28.3.2000, joten merkintöjen mukaan asia on siitä lukien ollut A:n käsiteltävänä. Arkistopäiväkirjojen mukaan toinen asia on jaettu käsittelijälle 14.4.2000 ja kolmas asia on jaettu käsittelijälle 23.5.2000, joten asiat ovat merkintöjen mukaan näistä päivämääristä lukien olleet A:n käsiteltävänä. Kaikissa näissä asioissa on kysymys samaa velallista koskevista konkurssihakemuksista ja jutut on merkitty käsiteltäväksi yhdessä. Konkurssin aloittamisesta on tehty päätös 23.5.2000 ja konkurssituomio on annettu 18.1.2001. Ensimmäisen asian arkistopäiväkirjaan on tehty merkintä: ”Asia jätetty vireille riitautettujen saatavien vuoksi. Niiden osalta asianosaiset ovat tehneet sovinnon 22.4.2004. Käräjäoikeutta pyydetty vahvistamaan sovinto, mikä jostain syystä jäänyt tekemättä.” Arkistopäiväkirjan mukaan seuraava toimenpide on osaratkaisu 29.9.2008, sovinnon vahvistaminen. Merkintöjen mukaan sovinto kuitenkin tehtiin lopullisesti vasta 12.8.2011, eli samana päivänä, kun asiat sittemmin siirrettiin A:lta toisen tuomarin käsiteltäväksi.

4) Käräjäoikeudessa 18.5.2007 vireille tullut vakuutuskorvausta koskeva riita-asia L 07/1000333, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 21.5.2007. Valmistelutunto on pidetty 2.9.2009. A on ratkaissut asian 6.9.2011 (sillensä, sovinto).

5) Käräjäoikeudessa 10.1.2008 vireille tullut velkajärjestelyasia HJ 08/1000023, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle vireilletulopäivänä. Merkintöjen mukaan viimeisin asiaan osallisen vastaus on saapunut 12.3.2008. A:n esitutkinnassa antaman selvityksen mukaan päätös selvittäjän määräämiseksi tehtiin 14.9.2011 ja vahvistettavan maksuohjelman määröpäivä oli 10.2.2012.

6) Käräjäoikeudessa 28.2.2008 vireille tullut riita-asia L 08/1000131, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 29.2.2008. Merkintöjen mukaan vastaajan vastaus on saapunut 14.4.2008. Valmisteluistunto on pidetty 26.10.2009. A:n esitutkinnassa antaman selvityksen mukaan jatkettu valmistelu pidettiin 16.11. ja 15.12.2011 ja asia ratkaistiin tuomiolla 30.12.2011.

7) Käräjäoikeudessa 7.5.2008 vireille tullut kiinteistön kauppaan perustuvaa velkomusta koskeva riita-asia L 08/1000323, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle vireilletulopäivänä. Valmisteluistunto on pidetty 13.5.2009. Jatkettu valmistelu ja pääkäsittely on pidetty 29.6.2011. A on ratkaissut asian tuomiolla 15.7.2011.

8) Käräjäoikeudessa 17.9.2008 vireille tullut velkajärjestelyasia HJ 08/1000698, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu vireilletulon jälkeen kahteen kertaan käsittelijälle. Näistä myöhempi merkintä ”jaettu” on päivätty 5.11.2008, joten merkintöjen mukaan asia on siitä lukien ollut A:n käsiteltävänä. Viimeisin vastauksen antamisen määräpäivä on ollut 14.11.2008. Merkintöjä ei ole vastauksien saapumisista. Asiaan on määrätty selvittäjä 15.9.2011. A:n esitutkinnassa antaman selvityksen mukaan maksuohjelma vahvistettiin 30.12.2011.

A:n käsiteltävänä ja ratkaistavana olleet asiat:

9) Käräjäoikeudessa 11.6.1999 vireille tullut konkurssiasia K 99/1000399, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle vireilletulopäivänä. Merkintöjen mukaan asiassa on tehty menettelyn aloittamispäätös 27.7.1999, konkurssituomio on annettu 31.1.2000 ja valvonta on riitautettu 30.5.2000. Tämän jälkeen ei ole muita merkintöjä kuin A:n asiassa tekemä ratkaisu 17.11.2006 (hakemus peruutettu).

10-13) Käräjäoikeudessa 30.11.2004 vireille tullut velkomuskanne S 04/1000782, käräjäoikeudessa 22.12.2004 vireille tullut huoneenvuokra-asia S 04/1000824, käräjäoikeudessa 22.12.2004 vireille tullut velkomuskanne S 04/1000825 ja käräjäoikeudessa 19.10.2005 vireille tullut riita-asia L 05/1000631, jotka arkistopäiväkirjojen mukaan on jaettu vireilletulon jälkeen useampaan kertaan käsittelijälle. Viimeisin merkintä ”jaettu” on päivätty kolmessa ensiksi mainitussa jutussa 17.11.2006 ja viimeksi mainitussa jutussa 16.11.2006, joten merkintöjen mukaan asiat ovat näistä päivämääristä lukien olleet A:n käsiteltävänä. Tämän jälkeen ei ole merkintöjä siitä, että asioissa olisi suoritettu muita toimenpiteitä kuin asioiden sillensä jättäminen peruutuksen vuoksi 15.5.2009.

14) Käräjäoikeudessa 4.5.2006 vireille tullut huoneenvuokrasaatavaa koskeva kanne E 06/1000234, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu vireilletulon jälkeen kahteen kertaan käsittelijälle. Näistä myöhempi merkintä ”jaettu” on päivätty 8.11.2006, joten merkintöjen mukaan asia on siitä lukien ollut A:n käsiteltävänä. A on ratkaissut asian yksipuolisella tuomiolla 14.5.2009.

15) Käräjäoikeudessa 19.2.2007 vireille tullut velkomuskanne L 07/1000112, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 20.2.2007. Merkintöjen mukaan vastaajat ovat antaneet vastaukset 18.4.2007. Tämän jälkeen ei ole muita merkintöjä kuin valmisteluistunto ja pääkäsittely 4.11.2009 ja A:n asiassa tekemä ratkaisu 15.12.2009 (sovinto vahvistettu).

16) Käräjäoikeudessa 12.6.2007 vireille tullut velkasuhteeseen perustuvaa saatavaa koskeva asia S 07/1000386, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu vireilletulon jälkeen useampaan kertaan käsittelijälle. Viimeisin merkintä ”jaettu” on päivätty 31.1.2008, joten merkintöjen mukaan asia on siitä lukien ollut A:n käsiteltävänä. Viimeisin vastauksen antamiselle varattu määräpäivä on ollut 26.9.2008. Tämän jälkeen ei ole muita merkintöjä kuin asian ratkaisu 30.11.2010 (sillensä, sovinto).

17) Käräjäoikeudessa 13.8.2007 vireille tullut kiinteistön riitaa koskeva asia L 07/1000514, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 16.8.2007. Valmisteluistunto on pidetty 13.5.2009. Tämän jälkeen ei ole muita merkintöjä kuin A:n asiassa tekemä ratkaisu 30.11.2010 (sovinto vahvistettu).

18-19) Käräjäoikeudessa 25.1.2008 vireille tulleet velkomuskanteet L 08/100056 ja L 08/100057, jotka arkistopäiväkirjojen mukaan on jaettu käsittelijälle 30.1.2008. Merkintöjen mukaan vastaajat ovat antaneet vastauksensa 20.3.2008. Tämän jälkeen on merkinnät pidetyistä valmistelu- ja pääkäsittelyistunnoista 14. ja 19.1.2011 sekä A:n asiassa tekemästä ratkaisusta 19.1.2011.

A:lla käsiteltävänä olleet asiat, jotka sittemmin oli siirretty toiselle tuomarille:

20) Käräjäoikeudessa 7.12.2001 vireille tullut velkasuhteeseen perustuvaa saatavaa koskeva asia S 01/1000916, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu vireilletulon jälkeen useampaan kertaan käsittelijälle. Merkintöjen mukaan asia on 28.2.2002 - 21.1.2005 ollut Loviisan käräjäoikeuden silloisen laamannin käsiteltävänä, minkä jälkeen asia on jaettu uudelleen käsittelijälle. Merkintöjen mukaan asian on näin ollen ollut A:n käsiteltävänä 21.1.2005 lukien. Merkintöjä ei ole siitä, että asiassa olisi tämän jälkeen suoritettu toimenpiteitä ennen kuin asia on 10.5.2010 siirretty A:lta toiselle tuomarille, joka on ratkaissut asian samana päivänä (sillensä, sovinto).

21) Käräjäoikeudessa 12.1.2004 vireille tullut ratkaisupyyntö oikeusapupäätöksestä H 04/1000073, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 10.2.2004. Arkistopäiväkirjassa ei ole merkintöjä suoritetuista toimenpiteistä ennen kuin asia on 10.5.2010 siirretty A:lta toiselle tuomarille, joka on ratkaissut asian 28.5.2010 (hylätty).

22) Käräjäoikeudessa 4.2.2005 vireille tullut huoneenvuokrasaatavaa koskeva asia S 05/1000092, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 11.2.2005. Merkintöjen mukaan tiedoksiannon määräpäivä on ollut 13.3.2005 ja lisätietona on ”ei tied.”. Tämän jälkeen ei ole merkintöjä siitä, että asiaa olisi siirretty toiselle käsittelijälle tai olisi muutoinkaan suoritettu toimenpiteitä ennen kuin asia on 13.4.2010 siirretty toisen tuomarin käsiteltäväksi. Toinen tuomari on ratkaissut asian 17.5.2010 (yksipuolinen tuomio). A:n esitutkinnaissa antaman selvityksen mukaan asia oli ensin ilmeisesti toisella käsittelijällä. A ei ole kiistänyt sitä, että asia olisi ollut hänen käsiteltävänänsä. Esitutkinnaissa todistajana kuullun käräjäsiihterin mukaan asia jaettiin alun perin hänen käsiteltäväkseen. Käräjäsiihterin mukaan Kotkan haastemies oli keväällä 2005 ilmoittanut, että asia oli annettu tiedoksi vastaajalle, mutta tiedoksiantodistus ei jostain syystä ollut saapunut Loviisan käräjäoikeuteen. Käräjäsiihterin mukaan asia jäi papereineen viimeistään elokuussa 2005 A:n hoidettavaksi, koska käräjäsiihterin toimivalta ei riittänyt sen päättämiseen, olisiko haastemiehen päiväkortti riittävä todiste tiedoksiannosta jutun ratkaisemiseksi. Esitutkinnaissa on siten käynyt ilmi, että asia S 05/1000092 on tosiasiallisesti ollut A:n käsiteltävänä aikavälillä elokuu 2005 - 13.4.2010, eikä ole käynyt ilmi, että hän olisi tehnyt asiassa tänä aikana mitään toimenpiteitä.

23) Käräjäoikeudessa 14.6.2006 vireille tullut velkomusta koskeva asia L 06/1000338, joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu vireilletulon jälkeen kahteen kertaan käsittelijälle vuonna 2006. Viimeisin näistä merkinnöistä on päivätty 17.11.2006, joten merkintöjen mukaan asia on siitä lukien ollut A:n käsiteltävänä. Viimeisin vastaajan vastauksen antamiselle varattu määräpäivä on ollut 13.4.2007. Tämän jälkeen ei ole merkintöjä siitä, että asiassa olisi suoritettu toimenpiteitä ennen kuin asia on 13.4.2010 siirretty A:lta toiselle tuomarille, joka on ratkaissut asian 23.4.2010 (sillensä, kanteen peruutus).

24) Käräjäoikeudessa 7.8.2006 vireille tullut urakkasopimuksen suoritusrikkomusta koskeva asia L 06/1000442 (*tutkintapyyynnön asia nro 25*), joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 8.8.2006. Merkintöjen mukaan vastaaja on pyytänyt määräajan pidennyksiä vastaukselle 27.12.2006 asti. Tämän jälkeen ei ole merkintöjä siitä, että asiassa olisi suoritettu toimenpiteitä ennen kuin asia on 20.4.2010 siirretty A:lta toiselle tuomarille, joka on ratkaissut asian 10.6.2010 (sillensä).

25) Käräjäoikeudessa 6.10.2006 vireille tullut takaisinsaantihakemusta koskeva asia L 06/1000566 (*tutkintapyyynnön asia nro 26*), joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 9.10.2006. Merkintöjen mukaan vastaaja on antanut vastauksen 31.1.2007. Tämän jälkeen ei ole merkintöjä siitä, että asiassa olisi suoritettu toimenpiteitä ennen kuin asia on 10.5.2010 siirretty A:lta toiselle tuomarille, joka on ratkaissut asian 7.3.2011 (vahvistettu sovinto).

26) Käräjäoikeudessa 31.1.2007 vireille tullut riita-asia L 07/1000074 (*tutkintapyyynnön asia nro 27*), joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle vireilletulopäivänä. Merkintöjen mukaan vastaaja on antanut vastauksen 13.9.2007. Tämän jälkeen ei ole merkintöjä siitä, että asiassa olisi suoritettu toimenpiteitä ennen kuin asia on 10.5.2010 siirretty A:lta toiselle tuomarille, joka on ratkaissut asian 7.3.2011 (vahvistettu sovinto).

27) Käräjäoikeudessa 26.9.2007 vireille tullut kiinteistön virhettä tai muuta sopimusrikkomusta koskeva asia L 07/1000644 (*tutkintapyyynnön asia nro 29*), joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 27.9.2007. Merkintöjen mukaan vastaaja on antanut asiassa vastauksen 21.12.2007. Tämän jälkeen ei ole merkintöjä siitä, että asiassa olisi suoritettu toimenpiteitä ennen kuin asia on 13.4.2010 siirretty A:lta toiselle tuomarille, joka on ratkaissut asian 2.11.2010 (sillensä, sovinto). Esitutkinnassa todistajana kuullun asian ratkaissleen tuomarin selvityksen mukaan kirjallinen valmistelu oli asiassa ollut valmis joulukuusta 2007 lähtien.

28) Käräjäoikeudessa 30.10.2007 vireille tullut lapsen elatusavun vahvistamista koskeva asia L 07/1000738 (*tutkintapyyynnön asia nro 30*), joka arkistopäiväkirjan mukaan on jaettu käsittelijälle 7.3.2008. Merkintöjen mukaan vastaaja on antanut vastauksen 6.6.2008. Tämä jälkeen ei ole merkintöjä siitä, että asiassa olisi suoritettu toimenpiteitä ennen kuin asia on 16.4.2010 siirretty A:lta toiselle tuomarille, joka on ratkaissut asian 19.4.2010 (sovinto vahvistettu). Esitutkinnassa todistajana kuullun asian ratkaissleen tuomarin selvityksen mukaan asiassa oli päästy sovintoon elokuussa 2008, jolloin käräjäoikeudelta oli pyydetty sovinnon vahvistamista. Asiaan oli todistajan mukaan pyydetty täydennystä, joka oli saapunut käräjäoikeuteen tammikuussa 2009, jolloin oli samalla ilmoitettu, että oikeudenkäyntikuluvaatimuksistakin luovutaan, jotta asiassa saataisiin pikaisesti käräjäoikeuden vahvistuspäätös. Asialla oli kiire sen vuoksi, että kantaja ei saanut elatustukea ennen kuin sovinto oli vahvistettu. Sovinto oli todistajan mukaan ollut edelleen vahvistamatta, kun asian käsittely oli siirretty hänelle.

Vielä on käynyt ilmi, että:

29) A:n 28.11.2006 antamasta lainvoimaiseksi jääneestä tuomiosta tehtävät ilmoitukset asiassa R 06/252 (*tutkintapyyynnön asia nro 31*) oli vapautettu 27.6.2011. Kyseisellä tuomiolla yksi vastaajista tuomittiin 3 kuukauden vankeuden sijasta 88 tunnin yhdyskuntapalvelurangaistukseen. Kahden muun vastaajan osalta heille aiemmin määrätty vankeus- ja yhdyskuntapalvelurangaistukset katsottiin koskeneen myös tuolloin syyksi luettuja rikoksia.

Suoritetun esitutinnan perusteella minulla ei kahdessa asiassa ole aihetta enempiin toimenpiteisiin:

- *Tutkintapyyynnön asia nro 24*: Käräjäoikeudessa 13.7.2006 vireille tullut huoneenvuokra-asia S 06/1000383 oli arkistopäiväkirjan mukaan jaettu käsittelijälle vireilletulopäivänä. Asia oli elokuussa 2010 siirretty A:lta toisen tuomarin käsiteltäväksi, joten asia oli ollut A:n käsiteltävänä yli neljä vuotta. Arkistopäiväkirjan mukaan asia oli 13.2.2007 ”jätetty lepäämään kunnes ositus tehty”. Esitutkinnassa todistajana kuullun asian sittemmin ratkaisseen tuomarin selvityksen mukaan asia oli jätetty lepäämään, koska se oli ollut riippuvainen pesänjakajan tekemästä osituksesta, jota toisessa asiassa oli moitittu. Todistajan mukaan hän pystyi ottamaan huoneenvuokra-asian käsittelyyn vasta, kun hovioikeuden osituksen moitekanneasiassa antama ratkaisu oli tullut lainvoimaiseksi toukokuussa 2011. Koska huoneenvuokra-asiassa näin ollen oli ollut hyväksyttävä peruste jättää se lepäämään, asiassa ei voida katsoa A:n rikkoneen virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvaa virkavelvollisuuttaan, eikä tämä asia muutoinkaan anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

- *Tutkintapyyynnön asia nro 28*: Käräjäoikeudessa 10.4.2007 vireille tullut velkomusta koskeva asia S 07/1000222 oli arkistopäiväkirjan mukaan jaettu kolmeen eri kertaan (11.4.2007, 2.5.2007 ja 26.8.2009) käsittelijälle, ennen kuin se oli neljännellä kerralla siirretty A:lta toiselle tuomarille 13.4.2010. A on esitutkinnassa antamassaan selvityksessä tuonut esille, että asiaa ei alun perin ollut jaettu hänen käsiteltäväkseen. Koska kolmas ”jaettu” -merkintä on tehty 26.8.2009, asia ei merkintöjen mukaan ole voinut olla A:n käsiteltävänä aikavälillä 2.5.2007 - 26.8.2009. Merkintöjen mukaan asia on ollut A:n käsiteltävänä selvästi alle vuoden ajan (26.8.2009 - 13.4.2010), joten tämä asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

1.2 Menettelyn rikosoikeudellinen arviointi

1.2.1 Rangaistussäännöksistä

1.10.2002 voimaan tulleen rikoslain 40 luvun 10 §:n (604/2002) mukaan jos virkamies virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta muulla kuin luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta varoitukseen tai sakkoon. Edellä kohdan 1.1 alakohdissa 1-3 ja 9 selostetun menettelyn aikaan voimassa olleessa rikoslain 40 luvun 11 §:ssä (792/1989) on ollut vastaavanlainen sääntely, jossa kuitenkin edellä mainitussa rikoslain 40 luvun 10 §:ssä mainitun huolimattomuuden sijasta on käytetty ilmaisua ”huolimattomuudesta tai varomattomuudesta”.

Virkavelvollisuuden rikkomisesta (tahallisesta) on 1.10.2002 voimaan tulleen rikoslain muutoksen 604/2002 myötä säädetty rikoslain 40 luvun 9 §:ssä (ennen tätä virkavelvollisuuden rikkomisesta säädettiin mainitun luvun 10 §:ssä). Mainitun pykälän sanamuotoa muutettiin 1.1.2010 voimaan tulleella lainmuutoksella 990/2009.

Poliisin toimittamassa esitutkinnassa A:ta on kuultu virkavelvollisuuden rikkomiseen epäiltyinä. A:n menettelyä ja edellä mainittujen asioiden käsittelyn viipymisen mahdollisia syitä on jäljempänä kohdassa 1.2.4 selostettu ja arvioitu tarkemmin. Etenkin kyseisessä kohdassa näiltä osin esitetyn valossa katson, ettei A:n menettely ole ollut virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön edellyttämällä tavalla tahallista. Asiassa tulee näin ollen rangaistussäännöksenä sovellettavaksi edellä mainittu tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistö.

1.2.2 Virkavelvollisuuden vastaisuus

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan tai velvollisuuksistaan.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Lain 45 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan myös tuomariin, jollei laissa toisin säädetä.

Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 17 §:n 3 momentin mukaan riita-asian valmistelu on saatettava loppuun viivytyksettä.

Oikeusapulain 27 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on käsiteltävä pääasiasta erillisenä ratkaistava oikeusavun myöntämistä, muuttamista ja lakkaamista koskeva asia kiireellisenä.

Alakohtaa 29 koskee lisäksi:

- Yleisten alioikeuksien ja hovioikeuksien ratkaisuisista tehtävistä ilmoituksista annetun oikeusministeriön päätöksen (278/1992) 1 §, mainitun päätöksen kumonnetun 1.12.2010 voimaan tulleen tietojen merkitsemisestä oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään annetun oikeusministeriön asetuksen (1024/2010) 3 ja 5 §.
- Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain 6 § (kyseinen laki 372/2010 on tullut voimaan 1.12.2010).
- Rikosrekisterilain 2a § (lakiin lisätty uusi pykälä 1.12.2010 voimaan tulleella lainmuutoksella 377/2010) sekä rikosrekisteriasetuksen (772/1993) 5 ja 6 § (247/2000).
- Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 13 a § (lakiin lisätty uusi pykälä 1.12.2010 voimaan tulleella lainmuutoksella 380/2010) sekä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta annetun asetuksen (1260/1990) 3 § ja 4 §:n 2 momentti (asetus on kumottu 21.1.2011 voimaan tulleella yhdyskuntapalvelusta annetulla asetuksella 4/2011).
- Vankeuslain 2 luvun 1a § (lakiin lisätty uusi pykälä 1.12.2010 voimaan tulleella lainmuutoksella 382/2010).

Edellä kohdassa 1.1 mainitut lainkäyttöasiat alakohdissa 1-28 ovat olleet käräjäoikeudessa A:n käsiteltävänä pisimmillään yli kymmenen vuotta. Kohdassa 29 mainituissa asiassa säännösten edellyttämiä ratkaisuilmoituksia ei ollut Oikeusrekisterikeskuksen kuukausittain antamista asioita koskevista ilmoituksista huolimatta vapautettu kuin vasta yli neljä ja puoli vuotta lainvoimaiseksi jääneen tuomion antamisen jälkeen.

Käräjäoikeus on velvollinen viran puolesta huolehtimaan asian joutuisasta käsittelystä ja siitä riippumatta onko asiaan osallinen esimerkiksi tiedustellut tai kiirehtinyt asiansa käsittelyä. Käräjäoikeuden on viran puolesta myös huolehdittava siitä, että tuomiosta tehtävät ratkaisuilmoitukset vapautetaan säännösten edellyttämällä tavalla. Käräjätuomari on vastuussa käsiteltävään jaetun asian käsittelystä, eli muun ohella käsittelyn joutuisuudesta ja käsillä olevassa tapauksessa myös siitä, että ratkaisuilmoitusten vapauttaminen on viipynyt.

Esitutkinnassa on käynyt ilmi, että alakohdissa 1-28 mainituissa asioissa on huomattavan pitkiä ajanjaksoja, jolloin käsittely ei näyttäisi edenneen käräjäoikeudessa lainkaan. Esitutkinnassa ei ole käynyt ilmi, että asiat olisivat olleet poikkeuksellisen laajoja tai erityisen vaikeita ratkaista. Myöskään käytettävissä oleva selvitysaineisto ei viittaa siihen, että A:lla olisi ollut poikkeuksellisen runsaasti asioita käsiteltävänä. Asioiden käsittely on kestänyt niiden laatuun nähden kohtuuttoman pitkään. Alakohdassa 29 mainituissa asiassa ratkaisuilmoitusten vapauttaminen on kestänyt poikkeuksellisen pitkään. Mitään oikeudellisesti hyväksyttäviä syitä käsittelyn viipymiselle ei ole ilmennyt.

A on näin huolimattomuudesta rikkonut virkatoiminnassa noudatettavaan säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa.

1.2.3 *Yksi vai useampi teko*

Olen aikaisemmassa diaarinumeroilla OKV/880/1/2006 ja OKV/1320/1/2007 käsitellyssä virkasyytettä koskevassa ratkaisussani 9.3.2009 arvioinut, onko saman tuomarin käsiteltävänä olleiden viiden eri asian käsittelyn viipymistä arvioitava rikosoikeudellisesti yhtenä vai erillisinä tekoina. Tuossa ratkaisussani katsoin, että tuomarin epäillyssä menettelyssä oli sinänsä kyse useista viivytyksettömän käsittelyn laiminlyönneistä, jotka kuitenkin muodostivat lainkäytön asianmukaisuutta ja sitä kohtaan tunnettavaa luottamusta loukkaavan sekä ajallisesti että asiallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Tuomarin tekemiksi epäiltyjä laiminlyönnejä oli tämän vuoksi perusteltua oikeudellisesti arvioida yhtenä rikoksena. Helsingin hovioikeus päätyi samaan lopputulokseen tuosta virkasyytteestä 1.12.2009 antamassaan tuomiossa.

Käsillä olevassa tapauksessa arvioitavana olevassa A:n menettelyssä on kyse virkatehtävien jättämisestä hoitamatta riittävän joutuisasti. Nyt arvioitavana olevilla asioilla ei, asioita alakohdissa 1-3, 10-13, 18-19, 20-21, 25-26 sekä 7 ja 17 lukuun ottamatta, näyttäisi käsittelyn aikana olleen asiallista yhteyttä toisiinsa. Käsittelyjen viivästymisellä loukattu oikeushyvä, lainkäytön asianmukaisuus ja sitä kohtaan tunnettava luottamus, on mielestäni kuitenkin sama. Tämä koskee mielestäni myös alakohdassa 29 mainittua menettelyä, vaikka menettely poikkeaa muista alakohdista siinä suhteessa, että alakohdassa 29 on kyse menettelystä tuomion antamisen jälkeen. A:n useat viivytyksettömän käsittelyn laiminlyönnit muodostavat lainkäytön asianmukaisuutta ja sitä kohtaan tunnettavaa luottamusta loukkaavan ajallisesti ja asiallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. A:n tekemiksi epäiltyjä laiminlyönnejä on tämän vuoksi perusteltua arvioida yhtenä rikoksena.

1.2.4 Teon vähäisyyden arviointi

Asiassa on vielä arvioitava, ylittääkö A:n epäilty menettely tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä säädetyn vähäisyyskynnyksen vai onko se lainkohdassa mainitulla tavalla huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Tuottamuksellisten virkarikosten rangaistavuuden perusteita ja tarvetta pohdittiin virkarikoslainsäädännön uudistuksen yhteydessä. Hallituksen esityksessä (HE 58/1988 vp s. 19) on todettu muun ohella, ettei rangaistavuuden ulottaminen vähäisiin, lähinnä määrättyä menettelytapaa koskevien säännösten rikkomuksiin, joilla ei ole viran asianmukaisen hoidon tai yksityisten etujen kannalta mainittavampaa merkitystä, ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi siinä on todettu (s. 65), ettei säännöksillä ole tarkoin määriteltävissä, milloin virkavelvollisuuden rikkomista voidaan pitää vähäisenä, ja että tämän arvioiminen jää syyttäjäviranomaisen ja viime kädessä tuomioistuimen harkittavaksi.

Vähäisyyttä arvioitaessa on edellä kerrotun perusteella huomiota kiinnitettävä muun muassa siihen, miten olennaisesti tekijä on menetellyt vastoin sitä, mitä edellytetään kysymyksessä olevan viran asianmukaiselta hoitamiselta, ja missä määrin virkamiehen menettely on loukannut tai vaarantanut yksityistä etua. Oikeuskäytännössä on annettu merkitystä myös sille, miten vakavasti teko vaarantaa luottamusta viranomaisen toiminnan asianmukaisuuteen (esim. KKO 2001:54).

Esitutkinnassa on siis käynyt ilmi, että alakohdissa 1-28 mainituissa asioissa on huomattavan pitkiä ajanjaksoja, jolloin käsittely ei näyttäisi edenneen käräjäoikeudessa lainkaan. A:n menettely alakohdassa 21 olla tekemättä asiassa mitään toimenpiteitä yli kuuden vuoden aikana on ilmeisessä ristiriidassa siihen nähden, että tuomioistuimen on oikeusapulain 27 §:n mukaan käsiteltävä pääasiasta erillisenä ratkaistava oikeusavun myöntämistä, muuttamista ja lakkaamista koskeva asia kiireellisenä. Esitutkinnassa ei ole käynyt ilmi, että asiat olisivat olleet poikkeuksellisen laajoja tai erityisen vaikeita ratkaista. Useassa asiassa on päinvastoin ilmennyt, että asian siirrettyä toisen tuomarin käsiteltäväksi kyseinen toinen tuomari on ratkaissut asian hyvin pian käsittelyn siirtämisen jälkeen, joissakin tapauksissa jopa samana päivänä kun siirto on tehty. Alakohdassa 29 huomion arvoista on, että säännösten edellyttämien ratkaisuilmoitusten vauhtuttamisen viipyminen oli johtanut siihen, että yhdelle vastaajalle tuomittu yhdyskuntapalvelurangaistus oli pystytty panemaan täytäntöön vasta syksyllä 2011, eli lähes viisi vuotta lainvoimaiseksi jääneen tuomion antamisen jälkeen.

Tapauksessa on kyse poikkeuksellisen laajamittaisesta asioiden käsittelyn viipymisestä. Kysymyksessä olevien A:lla käsiteltävinä olleiden, määrältään lukuisten lainkäyttöasioiden pitkät käsittelyajat ovat vaarantaneet perustuslain 21 §:n 1 momentissa säädetyn perusoikeuden toteutumista eli oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa ilman aiheetonta viivytystä. Tekokokonaisuuden voidaan arvioida loukanneen myös luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Vähäisyyskynnyksen ylittymisen arvioinnissa on vielä kiinnitettävä huomiota asioiden käsittelyn viipymisen syihin. A on esitutkinnassa tuonut esille, että viivästymiset olisivat johtuneet

[kohta poistettu JulkL 24 §:n 1 mom. 25 kohdan nojalla].

A on lisäksi tuonut esille kasvaneen työmääränsä Loviisan käräjäoikeudessa silloisen laamanin poissaolojen vuoksi. Myös Loviisan käräjäoikeuden yhdistyttyä Porvoon käräjäoikeuteen A on kokenut työmääränsä kasvaneen. Esitutkinnassa todistajana kuullun A:n pitkäaikaisen sihteerin mielestä A:n työskentelyn joutuisuuteen oli vaikuttanut hänen pyrkimyksensä tehdä työtehtävänsä korostetun tarkasti. Esitutkinnassa todistajana kuultu Loviisan käräjäoikeuden entinen notaari ja käräjätuomari on lausunut käsityksensä, että A perehtyi hyvin perusteellisesti asioihin ja teki työnsä tarkkaan ja tunnollisesti, mutta hänen oli vaikea tarttua vanhoihin juttuihin. Todistajan mukaan hänen ollessa käräjätuomarina Loviisan käräjäoikeudessa vuosina 2006 - 2008 hänen työmääränsä oli hyvinkin kohtuullinen ja hänelle oli jäänyt sellainen mielikuva, että A:lla olisi ollut käsiteltävänä noin 3 - 5 laajaa riita-asiaa enemmän kuin hänellä.

Käytettävissäni olevan aineiston perusteella katson, että A:n laiminlyöntiensä puolustukseksi esittämien seikkojen perusteella tekoa ei voida pitää rikoslain 40 luvun 10 §:n tunnusmerkistön tarkoittamalla tavalla vähäisenä. Asiassa ei muutoinkaan ole ilmennyt mitään sellaista, jonka perusteella tekoa voitaisiin pitää vähäisenä. Asiassa ei esimerkiksi ole käynyt ilmi, että A:lla olisi ollut mitään pitempiaikaisia töistä poissaoloja ennen vuotta 2011. Myöskään hänen työtehtävistään ei ole ilmennyt mitään sellaista erityistä, jolla olisi vaikutusta hänen menettelynsä rikosoikeudellisesti arvioitaessa. Asiassa ei ole ilmennyt, että hänen työmäärä olisi olennaisesti poikennut muiden tuomioistuimissa vastaavaa työtä tekevien työmäärästä.

A:n epäiltyä menettelyä ei edellä kerrotun mukaisesti ole pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.

2. Johtopäätökset ja toimenpiteet

Asiassa on suoritettuna esitutkinnan perusteella todennäköisiä syitä sen tueksi, että:

Käräjätuomari A on tässä ratkaisussa edellä arvioidulla menettelyllään huolimattomuudesta rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. A on menetellyt tavalla, joka täyttää rikoslain 40 luvun 11 §:ssä (792/1989) ja sen sijaan 1.10.2002 tulleessa mainitun luvun 10 §:ssä (604/2002) rangaistavaksi säädetyn tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön.

Asiassa ei ole tullut ilmi sellaisia A:n epäillyn menettelyn moitittavuutta vähentäviä tai muita seikkoja, joiden vuoksi asiassa ei olisi aihetta syytteen nostamiseen.

Pyydän valtakunnansyyttäjälle osoittamassani kirjeessä valtakunnansyyttäjää nostamaan tämän päätöksen mukaisesti syytteen Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden käräjätuomaria A:ta vastaan rikoslain 40 luvun 11 §:ssä (792/1989) ja sen sijaan 1.10.2002 tulleessa mainitun luvun 10 §:ssä (604/2002) säädetystä tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta A:n edellä kohdassa 1.1 tarkoitettua menettelyä.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni tiedoksi Helsingin hovioikeuden presidentille ja Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden laamannille.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Esittelijäneuvos

Markus Löfman